

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

N° 71 ESTIU de 2011

SOMARI

1. Un paqueton de novèlas
2. Lo Blòg dau Revessin
3. A Sent-Ròch vès Antraiga
4. Locutions et occitanismes d'A-lais
5. Los mots croisats
6. Legir : La fada multicarta, de Micheu Chapduelh
7. Paqueton d'auberginas e anhèl
8. L'Estivada de Rodes

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana

PARLAREM EN VIVARÈS
de vès Anonai. Es mandat a tos los
aderents.

Per aderir, mandar
12 € per una persona
15 € per un coble a :

LO GRINHON
Le Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN VIVARÈS.

Las adesions partan dau n° de Prima e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

Un paqueton de novèlas

Lo Grinhon fai sa rintraa coma tot lo monde. Un pauc de lectura per aqueles qu'aman lhur lenga, los mots croisats dau Gui per s'amuser un moment e la receta de Luceta. Quand l'ai legit me siau lichat las babinas, d'espanla d'anhèl daube d'auberginas, un paqueton qu'aquò fai ! Me chaurá tornar legir davant que de me botar en coisina, mas me sembla qu'aquò vau lo còp.

Los cors de lenga van reprendre ès Anonai e mai ès Arras sus Ròsne. Mas pas davant la debuta d'otòbre que fau laisser passar las vendèimas. E pus benlèu, coma aquò, tastarem lo vin novèl au promèir cors.

Una genta vespraa de pas mancar, daube lo Marc e l'Ugueta que van cantar vès Prèus lo 24 de setembre. E farem una bona accion, qu'es per lutar contra la Mucoviscidòsi.

E encara, fau marcar la jorna occitana de Parlarrem, lo 4 de novembre, ès Anonai, a la M.J.C. coma l'an passat. Un bon moment a passar ensems, lo matin iniciacion a la lenga, l'après meijorn parlarrem de la vila, los noms de luòcs, los quartièrs, e la lenga, mesma lo francés, coma es parlat en vila. Bona rintraa a tots e eissubletz pas vòstra lenga.

An participat au Grinhon 71 : Guste Chamboleiron, Patrick Cros, Joannès Dufaud, Gui Legrand, Marc Nouaille, Luceta Rochièr, lo Revessin e Gerard Betton a las manetas.

Lo Blòg dau Revessin

Avril – L'Universitat de Lion invita Parlarem daube d'autres associacions que fan de *patois*. Doas rencontros interessants per discutir entre nosautres, parlar de çò que fasèm. Aquò sap de bon de veire que los Professors fan cas de nòstras associacions e mesma cherchan a nos aidar. Dins los grops representats i a sustot los francò provençaus, los arpitans poiriam dire. Chau ben veire que son larjament majoritaris vès Lion e dins tot Ròse-Alpas.

Qu'es l'ocasion d'anar ès Lion, a la vila, dos còps. E quina fiertat de parlar dau patois a l'Universitat ! Chau lo dire per levar la vergonha de tots aqueles qu'ausan pas parlar la lenga. Devèm èsser fièr de nòstra lenga, chau pas arrestar de zo dire e se lo disèm pas, nosautres, quau lo dirá ?

7 de mai – Saver que los americans an apelat la luta contra lo Ben Laden operacion Geronimò montra l'idèia que se fan encara los americans d'aquel òme e daus indians en general.

Un petit pòple, compausat de tribús diferentas, se deifend contra una armaa organiza e fòrta. Aquela armaa lhi prend son país, sas terras, aquò será una luta per susviure e i aurá pas de quartièr, tot es bon per se defendre. La guèrra a jamai estaa genta, levat dins quauques liures, mas aquela será terribla. Çò que susprend au segle XXI qu'es que dins la memòria d'un american, un indian sise encara assimilat a un terrorista.

Chau dire qu'avian capitat a divisar los indians, i aviá los bons e los mauvès, nosautres aurian benlèu parlat de colabò o de resistents qu'apelàviam mai terroristas. E lo Geronimò èra lo mai terribla d'aqueles terroristas.

Una petita anecdòta per ne'n fenir per encuei. Quora arrestèran, per lo darrèir còp, lo Geronimò, vite lo botèran dins un tren per lo mandar en Florida, loent de son país, de son monde, per que poguesse pas reprendre la luta. En d'autres circonstanças l'òm apela aquò una deportacion. Quand l'òm sap coma aqueles pòples èran pròches de la natura, de lhurs terras qu'apelavan terras daus ancestres, l'òm mesura çò que seguèt aquela deportacion. Fuguèt pas embarcat sol, d'autres Chiricahuas, rebèls mai, partiguèran forçats. Laissavan lhurs bestias, lhurs chavaus... e se conta que de chins correguèron après lo tren, pus seguèron, desesperats, los ralhs sus mai de trenta quilomètres.

12 de mai – Sièm invitats vès lo Borg (*Bourg-Argental*) per una velhaa patoisa, ailaí apèlan aquò una « blagaa ».

Bona ambienta daube tota aquela eiquipa. Avian justament rencontrat lo responsable ès Lion daube los universitaris. Es interessant de veire que nòstra lenga occitana es encara parlaa dins lo sud de la Leira (se dit mai Leger).

20 de mai – Qu'es l'A.G. de Parlarem ès Anonai.

21 e 22 de mai – Encara una A.G. mas aqueste còp au Puei en Velai, l'A.G. de l'I.E.O. federau. Totjorn plasant de rencontrar los animators d'aquela associacion importanta dau país occitan : l'Institut d'Estudis Occitans. L'I.E.O. es installat a Tolosa onte se tròva lo seti centrau de l'associacion, federala, que i a un I.E.O. per departament e mai un per region. Avèm nosautres un I.E.O. en Droma, un en Ardecha e un per Ròsne-Alpas. Tots aqueles que s'interèssan a la lenga o a la cultura occitana pòion se faire marcar a l'associacion e mesma se l'òm a gaire de temps qu'es un biais de dire que l'òm es pas indife-

rent, una maniera de sostenir los autres que vòlon ben bailar un pauc de lhur temps per que vive encara nòstra lenga vielha.

Doas veiaas nos an marcat au Puei, la calandreta daube los petits e los joines parents, li sièm plus tament acostumats, e la tropa de teatre que presentava : « La republiconeta daus Erbauds », nos sièm franc galats.

18 e 19 de junh – « Los rescontres d'Ardecha ». Una fin de setmana per de musica, de chançons, per aqueles que vòlon aprene e encara se melhorar. D'aqueste an qu'es a Cocoron, genti país, ne'n fenirem jamai de descobrir e descobrir encara nòstra terra, coma dison los indians ! Una associacion dinamica nos recèu, OC'N FOLK, avèm parlat la lenga, blagat, l'espectacle fuguèt de qualitat coma lo bal.

26 au 31 de julhet - L'estivada de Rodes. Qu'es devengut lo rescontre que compta dins l'an. D'espectacles, d'estands, de conferenças e de rescontres, l'òm en fai tots los jorns. Dins los espectacles, Nadau per assurat, mas encara Los Dalfins, e mai Gilles Servat lo chanteire breton. Content de tornar escotar Mans de Breish dins un genti spectacle sus de textes de Bodon. E d'autres encara... Dins los estandes un pauc tots los caires d'occitania, los editors e un fàis de liures, e un estand bèl per los felibres e lo Felibritge, aquò es una franc bona veiaa, sièm pas tant nombrós a butar a la roa de la cultura d'òc.

A Sent Ròch vès Antraiga

Aqu'èra un pauc davans la guèrra, anave avèr detz ans. Ma mamet, la Taví, m'emmenèt vès Antraiga, a Sent Ròch, un 16 d'Avost ; iela, lais anava totes los ans.

Davalàvam a pè, per lo chamin ferrat, d'ès Montanhac entrò lo Rigaudel, puèis preniam la rota que mònta vès Antraiga lo long de la Volana...

En arribent elh borg, entràvam dinc la gleisa e d'aquí tornàvam partir embe los autres pelerens darrier la crotz e la banièira, en procession vès la chapèla de Sent Ròch, isolada elh mitan d'un bòsc de chatanhièrs. En chamin, lo curat disiá : "glorieux Saint Roch, grand serviteur de Dieu, médecin des malades, consolateur des affligés..." e lo monde respondiàn : "priez pour nous qui avons recours à vous."

Arribats a la chapèla, escotàvam la messa que se disiá en plen èr, sos los arbres.

Après la messa, anàvam nos assetar dinc l'èrba d'un prat onte l'i aguèsse un pauc d'ombra e d'aiga fresca, manjàvam un morsèl, puèis quand la cholor èra tombada, nos entornàvam vès Montanhac. E la mamet me disiá : "Avem passat una bòna jornada ; pas vrai ? "

Guste Chamboleiron

Vocabulari :

Sent Ròch : pron. [senrò]

Avost = aost (août)

chamin ferrat = (*chemin pavé*)

entrò = josca, jusca

en arribent = en arrivant

Locutions et Occitanismes d'Alais

par Joannès Dufaud

Dans le « Recueil des Locutions et Occitanismes du dialecte d'Alais » par Gabriel Haon (1900), nous relevons des expressions très proches des nôtres. La comparaison est intéressante. Il est agréable de constater que le parler d'Alais et le nôtre sont de la même veine et que la culture populaire occitane nous relie largement.

Les locutions, proverbes... représentent le fond de la langue, de la culture. On aimait entendre nos anciens émailler leurs conversations d'expressions toutes faites, mais pittoresques, pleines d'humour, venant toujours à propos.

Aquò fai bon auvit-dire	Cela fait plaisir à entendre
Aqu'ei damatge	C'est regrettable
Aqu'ei pas de faire	Ce n'est pas convenable
A de biens au solelh	Il a des propriétés
A la linga tròp lònja	C'est un bavard, indiscret
A païat, nos autres devam	Il est mort, à notre tour
A passat davant l'eicòla	Il n'a pas été à l'école
Ei braïat bien naut	Il a bien de la morgue
Ei plus nesci (bèstia) que l'aiga ei lònja	Il est sot plus qu'on ne saurait dire
Fariá tetar un vèl crevat	C'est un hableur ou un charmeur
Ven pas a sa chavilha	Il n'arrive pas à sa taille (au propre et au figuré)
N'ai mon fais	J'en ai plein le dos
Siem pas de cola	Nous ne sympathisons pas
Un freid que ploma	Un froid glacial
Vau pas la pèl d'un chin	Il ne vaut pas la peau d'un chien
A un ventre com'un anhèl	Il a le ventre plein ; cela se voit !
A las còstas en lòn	Il a les côtes en long (comme le loup) ; il ne peut pas se baisser ; c'est un paresseux.
Colhon coma la luna	Couillon comme la lune
Bada coma un forn	Il ouvre la bouche comme un four ; il bâille bouche grande ouverte.
Bramar com'un vèl	Crier comme un veau
Deigordit com'un panèir	Maladroit comme un panier (o <u>com'un manche</u>)
Dermir com'una socha	Dormir profondément
Nèir coma la peja	Noir comme la poix
Lòn	Maigre et de haute taille. Jadis, à Aix, selon F. Mistral, lorsqu'on chantait la Passion, à l'église, on voyait défiler Pilate avec une longue perruque à la Turque.
Lòn com'un carèime	Long comme le Carême, période de 40 jours (et de privations) préparatoire à la fête de Pâques
Mauvès coma la gala	Méchant, rogneux
Reglat com'un relòtge	Réglé comme une horloge
Brave com'un sòl	Brave, gentil, honnête (comme un sou)
Anar plan	Aller lentement, prudemment
Aquèu garçon s'ès arranjat	Ce garçon est devenu sérieux, rangé
A gis d'èime	Il n'a pas de bon sens ; il n'est pas raisonnable

Copar l'aiga

Demandar escusa

A charjat la mula

Deisabilhar Pèire per abilhar Paul

Fai luna

Fai regret

Fai vergonha

Se faire valèir

Fumar las mauvas

Vos garantisso d'una

Levar lo nas

Minjar son pan blanc lo promèir

Menar de bruch

I pòio pas tombar

Se faire portar crenta

Restar bèc

De cinc en quatre

Vòstre melhor seriá de

Tant qu'a faire

Per tant que n'i aie

Arrêter l'arrosage ; dévier une partie d'un cours d'eau

Demander pardon

Il s'est enivré

Ôter à l'un pour donner à l'autre

Il fait clair de lune

Il fait pitié

Il fait honte

Se mettre en valeur, se vanter

Etre mort et enterré

Je vous certifie

Comme les filles légères

Bien commencer pour en arriver à la misère

Faire du tapage

Je ne puis pas y arriver, y réussir

Se faire respecter

Demeurer bouche bée (on ne sait que répondre)

Irrégulièrement, à la va-vite

Le mieux, pour vous, serait de...

Quant à faire

Quelque nombre qu'il y en ait

Los Mots Croisats, dau Gui

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								

1-Taurilhon. 2-Plaça per batre. Resson. 3-Morsèus d'eschina. 4-Fan viure certens. 5-Organisar. 6-Debuta de vacanças. Peisson d'estanh. 7-Grifa. 8-Clystère, auriá dit un medacin de Molière.

A-Bavard. B-Se ditz tanben Aber en Bretanha. Arrèst de tren. C-Ne'n fau mai d'un per faire un boèsc. Marrit parpalhon. D-Vila bèla d'Espanha. E-Aquí. F-Testaròta (francitan). G-Nòstra lenga. Escultaire dada. H-Plen de nos. Vila de Vau Clusa. (solucion paja 8)

JORNAA DAU PATRIMÒNI OCCITAN EN DROMA, lo dissandes 17 de setembre a Chabrèlha (Chabrillan) 26

Rencontres sus la musica, l'edicion, lo collectatge, visita de Chabrèlha, vilatge botanic, Repais a 12h e 19h e lo vespre concert daube **J.B.PLANTEVIN e RURAL CAFE**

VIRADA DE L'ESPER, per ganhar contra la Mucoviscidòsi, la diumenja 25 de setembre ès Prèus (07), lo dissandes 24, de vespre, concert daube **MARC e UGHETA**, una creacion !

LEGIR

"La fada multicarta" Micheu Chapduelh, edicion letras d'òc, 2011.

Los contes son de pertot e de tots los temps. Los temas se retròvan dins lo monde enteir. N'i a mesme que los an ateirats, numerotats, classats... Per assurat, las situacions son adaptaas au país dau contaire. E a son epòca. Mas coma son vielhs coma lo monde, de còps, semblan plus gaire versemblables. D'autant mai que d'uns escrivans los an plantats a lhor epòca en los botant sus lo papeir. Son arrestats coma nos siem plantats de vielhir sus la fotò d'escòla. Mas los contes contunhan de viure gràcia a lhor estructura qu'es coma l'esqueleta que, a promèira veguá, nos ditz pas si l'òme èra blanc o neir, blond o maurèl mas nos ditz que marchava de pè e èra òme tant coma nosautres. E lo poiem ben, dins nòstra imaginacion, vestir de nòu o lhi far faire de *jogging* ...

Qu'es çò que fai Mire " La fada multicarta" de "letras d'òc". Desjà lo fada aube la moderna mulson nom au liure es exemria, veiquí quauques pas-

Lo Charlon, un femna, a la rua coma ielo, prestat sa vesta per la repas mai una SDF mas las que an lo gredon sus ponhada de la tireta... la femna... vos vau far un *Tupperware*®. Vesètz Quand aurètz fáme (fam), dins, trobarètz de qué min-

Un pauc mai tard, ta, tòrna veire la femna *Isoterm*™ e que li explica qu'es una fada multicarta : « Los temps son durs, coma sabètz, e ne'n fau far per se ganhar la vita ! » E sará encara la fada *Quechua*...

Dins los autres contes, veirem una fada bujadiera que fasiá la buiaa de bilhets de banca, un joine qu'èra amorós de doas filhas : l'estatua de peira d'una font e la filha de l'aficha publicitària d'un perfum. Dins un autre, una drolleta aviá gis de grand-maire, qu'èra un temps que las grands se fasián apelar "nonmas "mamie" o enquera mielhs "mamy" e, a l'ora daus contes, a l'ora que los nenets se vòlen pas endurmir de paura que l'endoman lo jorn se tòrne pas levar, las "mamies" fasián de l'*aerobic* o seguián de cors de *hip-hop* e de *break-dance*..."

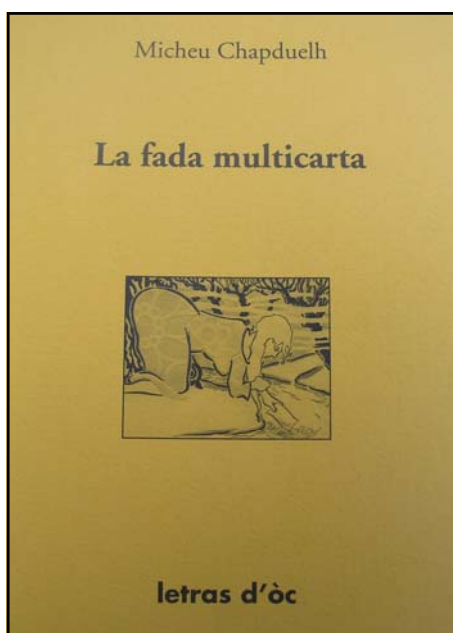
E tant d'autres encara, puplats de diablessas estagiaris, de bèstias fantasticas... De contes de totjorn e pasmens de nòstre temps, quelo d'internet e daus imatges de sintèsi...

"Un viatge de descobèrta dins los contes persistents e lo monde esmeravilhat de Chapduelh"

Per ne'n saver mai : www.letrasdoc.org

o per comandar ès vòstre librari :

ISBN 978-2-916718-32-3

cheu Chaduelh dins lo liu- que ven de sortir en quò titre mescla la tradicionala ticarta. Lo conte que dona plari. Sens desvelar l'istòsatges.

SDF, a rencontrat una sus un banc public e li a chaufar. Au matin, sembla "una especiera seriosa, de l'aurelha e la man sus la « Per vos mercejar, dissèt present... Sei (siau) la fada queu boiticon de plastic... levarètz lo cubertilh e, de- jar »..."

que s'es fait raubar sa boi- qu'es devenguá la fada

PAQUETON d'AUBERGINAS e ANHÈL

Per Luceta Rochièr

Per 6 personas :

- Espanla d'anhèl desossaa (800 gr environ).
- 2 gròssas auberginas longas
- 1 boqueton de persil (ericèl)
- 1 culhiera a cafè de piment en podra
- 3 venas d'alhet
- 3 pichòts inhons blancs
- 2 culhieraas a sopa de farina
- Òli d'oliva
- Sau.

. Dins una coquèla botar 2 o 3 culhieraas a sopa d'òli d'oliva. Chaufar, botar la vianda, far revenir leugièrament (sens rostir), salar, cubercelar la coquèla e laisser cuire doçament 40 a 45 minutas. Laisser refresir un momenton.

Copar puèi en morsèls de chaplar daube l'alhet, los inhons e lo persil. Ajotar lo piment au chapladís

. Dau temps que la vianda cuèi, lavar las auberginas, garar lo pecol. Copar en tranchas finas (dins lo sense de la longor). Las pausar sus la lechafrita dau forn cuberta d'un papièr de cueisson. Arroser d'òli d'oliva, far grilhar (sens cramar) sos la grasilha dau forn peraquí 4 minutas de chasque latz.

. Dispausar las tranchas d'auberginas, en reions dins un motle a « *manqué* ». Ajotar la farina au chapladís de vianda, verificar l'assasonament. Ben mesclar e versar dins lo motle. Rabatre las tranchas d'auberginas. Si son pas pro grandas ne'n rajotar per ben sarrar lo paqueton.

. Cubrir lo motle daube una assieta, i pausar un pes en dessus. Metre au refregidor fins lo lendeman.

. Davant de servir, enfornar per 25 a 30 minutas a 180°.

. Desmotlar sus un plat de servici. Acompanhar d'un tomatat saupodrat de baselic ciselat.

. **Per acompanhar** : beure, daube moderacion, un rosat de Provença ben fresc.

Vocabulari : **Baselic** = basilic. **Chaplar** = hacher. **Chapladís** = hachis. **Fins lo lendeman** = jusqu'au lendemain. **Grasilha** = grill. **Paqueton** = Petit paquet. **Pecol** = pédoncule. **Pes** = poids. **Refregidor** = réfrigérateur. **Reions** = rayons. **Sarrar** = fermer. **Tomatat** = coulis de tomates.

L'Estivada de Rodes

Èran una bona dotzena dau país per l'Estivada, sens comptar lo monde de Droma que fasiàn mai eiquipa daube nosautres. Se n'avèm ben profitat per los espectacles, per parlar la lenga, rencontrer de monde, presentar las produccions de Parlarem en Vivarés, avèm mai aprigondit la coneis-la. Aligòt, farçons, fromatges e marchar lo comèrci locau. Una genti fromatge de chiura daube Catar.

sença de la gastronomia locala-
vin de Marcilhac, avèm fait
decoverta d'aqueste an, aquel
la crotz occitana. L'apèlan lo

Lo còp d'èlh dau Patric (lo bartavelaire)

A l'Estivada lo vespre dau jòus, davant que los concèrts de la nuèit començan, tot per un còp, veiem sus la scèna una vintena de joaires de vièla. Joguèran quauques morcèls franc gentes

E entremeis quelis joaires un de bien conèissut : lo Brunò de Pailharès, qu'apelàviam « La Bugne », quello qu'aviá fait l'Imagineire, l'atelier d'acordeon. Iura resta ès Sète. Faguèt ben plasir de veire quaucun d'aicí jogar a l'Estivada, qu'es pas tant sovent.

P.C.

Sus vòstres agendas :

17/09 **JORNAA DAU PATRIMÒNI OCCITAN EN DROMA**, a Chabrèlha (Chabrilhan) 26. Concert daube J.B. PLANTEVIN e RURAL CAFE

24 e 25/09 **VIRADA DE L'ESPER** es Prèus, concert daube MARC e UGHETA, lo vespre dau 24. Un spectacle novèl, una creacion ! Per ganhar contra la Mucoviscidòsi.

Octòbre **Los cors d'occitan** tornan faire. Reservar lo març tots los quinze jorns.

4/11 **JORNAA OCCITANA ES ANONAI** (M.J.C.)

Mots croisés (responsas de la paja 5)

1-BRAVATON. 2-AIRA. ECO. 3-RABLES. 4-RENTAS. 5-AGENÇAR. 6-VA. CARPA. 7-ERPI. 8-LAVAMENT.

A-BARTAVEL. B-RIA. GARA. C-ARBRE. PV. D-VALENCIA. E-ENÇA. F-TESTARDE. G-OC.ARP. H-NOÓS. APT.